

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытуда ұлттық құндылықтардың маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
09.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/176607/>**Тажигулова Райхан Кашеновна****Лауазымы: Тәрбиеші****Атырау облысы****Қызылқоға ауданы****Жасқайрат селосы****КМҚК «Өрімтал»бөбекжай балабақшасы.**

Кіріспе

Мектеп жасына дейінгі кезең – баланың негізгі тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуы мен дамуына әсер ететін маңызды уақыт. Бұл кезеңде бала өз ортасын тануға, алғашқы тәрбие мен оқуға бейімделуге дайын болады. Баланың санасын, мінезін, мәдениетін қалыптастырудағы ұлттық құндылықтардың орны ерекше. Ұлттық құндылықтар – бұл халықтың ғасырлар бойы жинақтаған рухани байлығы, ұлттық санасы мен мәдениетінің айнасы. Баланың дүниетанымы, моральдық қағидалары, мәдени-этикалық нормалары осы құндылықтар негізінде қалыптасады. Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытуда ұлттық құндылықтарды бойына сіңіру – ұрпақ тәрбиесінің ең маңызды бағыттарының бірі.

Негізгі бөлім:

- 1. Ұлттық құндылықтардың мектеп жасына дейінгі тәрбие мен оқытудағы рөлі.**

Ұлттық құндылықтар – бұл ұлттың өзіндік ерекшеліктерін сақтай отырып, болашақ ұрпаққа берілуі тиіс рухани мұралар. Тәрбиешілер мен педагогтар балаларды оқытуда осы құндылықтарды ескергенде, баланың қоғамдағы орны мен рөлін дұрыс түсініп, өз

халқының мәдениетіне, дәстүріне деген құрметін арттырады. Ұлттық құндылықтарды сіңіру арқылы баланың бойында ата-бабаларынан қалған дәстүрлі құндылықтарды сақтау мен жалғастыру, елге деген сүйіспеншілік, ұлттық сана қалыптасады. Бала ұлттық құндылықтармен сусындағанда, оның адамгершілік қасиеттері нығайып, қоғамға бейімделу қабілеті жоғарылайды.

2. Тіл және мәдениет арқылы ұлттық құндылықтарды қалыптастыру

Ана тілі – ұлттық болмыстың тірегі, ол халықтың рухани мұрасы мен даналығын сақтап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізеді. Баланы тәрбиелеуде тілдің алатын орны ерекше. Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту – ұлттық құндылықтарды сіңірудің алғашқы қадамы. Бала ана тілін еркін меңгеріп, өз ойын жеткізе алған кезде ол ұлттық құндылықтарды, мәдениет пен дәстүрді терең ұғына алады. Тіл арқылы балалардың ұлттық санасын қалыптастыруға, рухани-мәдени құндылықтарды бойына сіңіруге болады. Халықтың ауыз әдебиеті – батырлар жыры, ертегілер, мақал-мәтелдер балалардың танымдық қабілеттерін дамытып, олардың ұлт тарихына деген қызығушылығын оятады.

3. Ұлттық салт-дәстүрлерді баланың өміріне енгізу.

Салт-дәстүрлер – бұл халықтың өмір сүру дағдылары мен әдет-ғұрыптарының көрінісі. Оларды мектеп жасына дейінгі балалардың тәрбиесіне енгізу олардың ұлттық болмысты терең түсінуіне ықпал етеді. Балабақшада тәрбиеленушілерге қазақ халқының салт-дәстүрлерін үйрету – олардың әлеуметтік қарым-қатынасын дамытып, қоғамдағы рөлін түсіндіреді. Мысалы, «Бесікке салу», «Тұсау кесу», «Шілдеhana» сынды дәстүрлерді балаларға ойын арқылы көрсету олардың ата-баба мұрасына деген қызығушылығын арттырады. Балалар осы дәстүрлерді ойын барысында үйрене отырып, олардың маңыздылығын түсініп, ұлттың рухани болмысымен жақын танысады.

4. Ұлттық ойындар арқылы тәрбиелеу

Ұлттық ойындар – балаларды дамытудағы маңызды құралдардың бірі. Ұлттық ойындар балалардың физикалық, интеллектуалды және әлеуметтік дағдыларын қалыптастырып қана қоймай, олардың қоғамда өз орнын табуға, ұлттық мәдениетке деген құрметін арттыруға септігін тигізеді. «Асық ату», «Тоғызқұмалақ», «Қыз қуу» сияқты ойындар арқылы балалардың ойлау қабілеттері дамып, ептілік, шыдамдылық, командалық жұмыс дағдылары қалыптасады. Сонымен қатар, ұлттық ойындар балалардың достық қарым-қатынастарын нығайтып, ұлттық рухты көтереді. Ойын барысында балалар бір-бірімен тату-тәтті қарым-қатынас құрып, ұлттық құндылықтарды тәжірибе жүзінде меңгереді.

5. Музыка мен өнер арқылы ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу

Музыка мен өнер – ұлттық мәдениеттің негізі болып табылады. Қазақ халқының дәстүрлі әндері мен күйлері балаларды рухани байытып, олардың эстетикалық сезімдерін оятады. Мектеп жасына дейінгі балаларды домбыра, қобыз сияқты ұлттық аспаптармен таныстыру, қазақтың дәстүрлі әндерін тыңдатып, балаларды музыка әлеміне баулу олардың мәдениетке деген қызығушылығын арттырады. Музыкалық шығармаларды түсіндіру арқылы бала ұлттық мәдениетті тереңірек түсініп, оны құрметтеуді үйренеді.

6. Ұлттық тағамдар арқылы ұлттық құндылықтарды түсіндіру

Ұлттық тағамдар – халықтың өмір салтының бір көрінісі. Қазақтың дәстүрлі тағамдары арқылы балаларды ұлттық құндылықтарға баулу да маңызды. Балабақшада ұлттық тағамдардың тарихын таныстырып, олардың дайындалу тәсілдерін көрсету балалардың қызығушылығын оятады. «Қуырдақ», «Наурыз көже», «Бауырсақ» сияқты ұлттық тағамдарды дайындап көрсету балаларға қазақ халқының өмір салтын, тұрмысын, мәдениетін түсіндіруге көмектеседі. Осылайша, балалар ұлттық тағамдардың құндылығын түсініп, өз тамырларымен байланыстыруға мүмкіндік алады.

7. Әдеп пен этикетті ұлттық тұрғыда қалыптастыру

Қазақ халқының салтында үлкендерді сыйлау, кішіге құрмет көрсету, қонақжайлылық сияқты әдеп-ғұрыптар ерекше орын алады. Балалардың мінез-құлқын қалыптастыруда осы әдеп нормалары маңызды рөл атқарады. Әдеп – адамның ішкі мәдениетінің көрінісі, ол бала кезден бастап қалыптасады. Балаларға қазақ халқының этикетін, үлкендерді құрметтеу, кішіге қамқор болу сияқты қағидаларды үйрету олардың мінез-құлқының дұрыс қалыптасуына ықпал етеді. Мектеп жасына дейінгі кезеңде бұл құндылықтарды бойына сіңірген бала өмірде өз орнын дұрыс таба біледі.

8. Экологиялық тәрбие және ұлттық құндылықтар

Экология мен табиғатты қорғау мәселелері ұлттық құндылықтармен тығыз байланысты. Қазақ халқының табиғатпен үйлесімді өмір сүру дәстүрлері балаларға экологиялық тәрбие беруде маңызды құрал бола алады. Мектеп жасына дейінгі балаларға табиғатқа құрметпен қарау, қоршаған ортаны қорғау туралы білім беру арқылы олардың экологиялық санасын қалыптастырамыз. Табиғатпен үйлесімді өмір сүру қазақ халқының басты құндылықтарының бірі болғандықтан, балаларға табиғаттың маңызын ерте жастан үйрету керек.

Қорытынды.

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде ұлттық құндылықтардың маңызы зор. Олар баланың рухани әлемін байытып, ұлттық болмысты, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді. Бала ұлттық құндылықтармен танысқан сайын, өз ұлтының

тарихы мен мәдениетін құрметтеуді үйреніп, болашақта қоғамға жауапты азамат болып қалыптасады. Ұлттық құндылықтарды тәрбиелеу мен оқытуда басты құрал ретінде қолдану арқылы біз ұрпаққа рухани байлық пен ұлттық сана қалыптастыра аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Аманов Даурен. Ұлттық құндылықтар –ұлт қорғаны. 2020ж.
2. Абдыханова Ғ.Т. Филология. Ұлттық құндылықтар-бала тәрбиесінің қайнар көзі. 2019ж
3. Бисенбаева Ж.С. Мектепке дейінгі бала тәрбиесіне арналған ұлттық ойындар. 2014ж.
4. Интернет желісі.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.